

Pál helyettes polgármester kérésére egyhangu felhatalmazást adott a közgyűlés a tanácsnak, hogy két vagon rézgálicot vásárolhasson és azt a gazdáknak eladhassa.

Gárgyán Imre törvényhatósági bizottsági tag az iránt tett javaslatot, hogy a városi tisztviselők 10% drágasági pótlékot kapjanak. A tanács ezzel szemben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a jelenlegi nehéz pénzügyi viszonyok között nem lehet a várost ilyen nagy összeggel megterhelni, ezért az

idén nem javasolja a drágasági pótlék megadását. Több főlshózlalás után a közgyűlés elfogadta a tanács javaslatát és így *nem kapnak drágasági pótlékot a tisztviselők.*

Nemcskay István és társai száz tanító részére, 200 korona helyi pótlék megadását kérték. A közgyűlés ezt sem teljesítette a fentebbi okok miatt.

Este fél nyolckor a főispán a közgyűlést az előrehaladott idő miatt berekesztette és folytatását péntek délután 4 órára tűzte ki.

Levél a Kárpátokból.

Egy tűzér megfigyelései a harcterről. — Hogyan élnek a rutének? — Az oroszok kiverése egyre folyik.

1915. március 9.

Kedves Barátom, — amióta *lentről* eljöttünk, nem igen volt alkalmam a bővebben való írásra. *Most egy kis csönd van* és így megragadom az alkalmat arra, hogy egyet-mást írjak. Hadi dolgokról nem szabad írni, meg nem is tudnék írni. Azok, akik olyan fantasztikus meséket írnak a lapokba, azok, azt hiszem, a legtöbb esetben *hasból írják azokat a történeteket*; az egyes katona olyan keveset lát abból, ami körülötte történik, hogy arról nem sokat lehet írni. Az ágyuink egy völgyben állanak, jól eltakarva a fenyőfaktól; előttünk egy hegy, azon a kapitány, aki telefonon dirigálja a lövést. *Mi ellenséget, de még saját csapatainkat sem igen látjuk.* Lövünk, de csak másnap tudjuk meg esetleg, hogy jól lőttünk-e. A lövegek ára jó volna a háború után végkielégítésnek: *darabja 50—80 korona.* Amióta fönt vagyunk egy hónapig voltunk egy helyen; ez most a második hely, itt nyolc napja vagyunk.

Érdekes megfigyeléseket lehet azonban tenni a lakosság életmódjáról.

Homonán szálltunk ki a vonatból; kis városka ez, az *Andrássy* grófok kastélya van itt. Az üzletekben már *lengyel zsidók* vannak, akik jó drágán sózták a katonák nyakába ócska portékáikat. Fölkerestem a munkásbiztosítót is. Egy hivatalnok megmutatta a vas iratszekrényt, amit az oroszok fölfeszítettek. A pénzszekrényt nem tudták fölfeszíteni. Egy pár napig voltunk ott. Onnan a Kárpátokon keresztül gyönyörű szép időben mentünk át *Nagyberezdnára*, az Ung völgyébe. Az Ung völgyében haladtunk föl Sós-lak, Csontos, Fenyvesvölgy, Hajas községeken át *Uzsokig*.

Az oroszok nem sok ellentállást tanúsítottak: vonultak vissza; egy ízben lőttünk rájuk egy párat. *Atkeltünk az uzsoki szoroson és a határon.* Aznap borzasztó hóvihár volt, amely az átkelést meglehetősen megnehezítette. Sós-lak és Csontos falukban csupa *rutén* lakik. Nyomorúságos, degenerált faj. *A tulságos alkoholélvezet* az arcukat egészen eltorzította; a ruházatuk: szür, nadrág és ködmön.

A legtöbb községben magyar iskola van és ennek tudható be, hogy az iskolába járó gyerekek tudnak magyarul. Általában *panaszokodnak az oroszokra*, különösen a kozákokra. Marhájukat elhajtották, azonkívül elvitték a krumplit, zsirt, kukoricát, szalmát, szénát — ami csak a kezükbe került; igen sok helyen erőszakoskodtak és pénzt követeltek. *Ház nincs fölgyújtva, de az üzleteket kifosztották,* az iskolákba lovakat kötöttek be, — szóval: ami a kezükbe került, azt vagy elpusztították, vagy elvitték. Egy öreg rusnyákot megkérdeztem, hogy az asszonyokat, lányokat nem bántották-e? Sokat jelentő mosoly közben mondta: *kit ahogy...* *A civil lakosság itt a legnagyobb nyomorúságban van és a legtöbbjüket a katonák élelmezik.* Faházakban laknak. Alacsony gerendákból összerakott viskók ezek egészen piciny ablakkal. Széknek vagy ágynek itt a hirt sem ismerik. A család egy része a kemence tetején lakik. A másik része éjjel a kemence körül levő padon fekszik; a családfő és felesége esetleg az „ágy”-ban. Szekrénynek

nyoma sincs; egy-két jobbmodu embernél találtam egy-egy nagy ládát: ebben tartják a ruhájukat.

A legutóbbi napokban uton voltunk. Alig egy pár kilométerrel mentünk oldalt, de a rossz uton ez két napig tartott. Egyizben falu mellett álltunk meg és miután az oroszok az ut egy részét a szemben lévő hegyről látták, csak este mehettünk tovább. Azonkívül is, amíg az oroszokkal kint elkészültünk, *bejártunk a faluba aludni.* Így alkalmam volt ezeknek a népeknek az életét megfigyelni. Apró ajándékokkal megnyertük a bizalmukat és egy csehül tudó társunkkal beszéltem velük. A családfő körülbelül 40 éves ember. Egy nagyobb fia van meg egy 12 év körüli leánya. Nála lakik egy asszony, akinek a férje Amerikában van; ennek is van ott egy 3 éves gyermeke. A házban kemény nincs. Ha a kemencében tüzet raknak, úgy a láng és füst annak a száján keresztül a szobába tódul és csak az ajtón keresztül távozik el. Amikor parázs van, beesukják az ajtót és így fűtik a szobát. Ennek a füstnek a következményeit meglátni a gyerekeken. Ennél a családnál is két gyerek tbe-es (Tuberkulotikus. — *A szerk.*) Az egyiknek a tüdeje a másiknak a torka van megtámadva. Kérdeztem, nincse-e a faluban orvos? Azt felelték: van, de a háború kitörése óta eltűnt.

Piszkos rongyokba csavarva fekszenek. A szoba falán köröskörül kereszttek vannak fölmeszelve. (A kereszttek egy hosszú függőleges vonal, a közepén kis vízszintes vonal, fölfött kis félkör.) Egyszer láttam amint az asszony tányérral a kezében körülmegy a szobában és késsel minden keresztől levakar egy kis meszet, ehhez hozzátett a kemencéből hamut. Az egészet összekeverte és rászórta a nyomorúságos ételre. A nyakára kötött kendőben fehér kockacukor volt bekötve, ebből a cukorból is kivett egy darabkát és odaadta a gyerekeknek: megenni. Amikor megkérdeztem, mire jó ez, azt válaszolta, hogy *ez meggyógyítja a betegséget...*

Érdeklődtem a *munkabérek* után és csodálkozva hallottam hogy az erdőirtás munkájánál és más, mezőgazdasági munkánál 3 korona napszámot fizetnek. A magyarázat az, hogy a férfiak nagyrésze Amerikában van. A nyomorúságos viskó és egy hold föld után 12 korona adót fizet. A vidék gyönyörű szép lehet — nyáron, de most, bizony nem élvezet.

Az élelmezés az utóbbi hetekben javult, de azelőtt bizony reggel, este feketekávé, délbén hus és leves és egy fél kenyér: ez volt a koszt. Odalent jó volt, mert pénzért lehetett a falukban egyet-mást vásárolni; de ez itt megszűnt. Ez az egyforma étel bizony nem hízlatja meg az embert. Az utóbbi hetekben azután van föl váltva babfőzelék és rizskásás hus, sőt tegnap téstát is kaptunk:

A feleségem írt a *szegedi viszonyokról* és csodálkozva olvastam micsoda drágaság van. Olvastam a lapot, látom, hogy egyre folyik a népfölkelők behívása. Hiszen alig marad valaki otthon. Ki tudja, mikor lesz vége? A lapokból azt látom, hogy egyhamar nincs erre reménység. Egyébként a mi századunk elég szerencsés volt eddig. Több, mint háromszáz ember van beosztva a négy ágyuhoz és eddig egy sebesülésünk volt, az

is csak véletlenségből történt; én is csak meg vagyok valahogy. Soha nem hittem volna, hogy ennyi szenvedést képes leszek eltűrni. *Eddig még csak beteg sem voltam.* Igaz, hogy lefogytam, csak bőr és csont vagyok, de egészséges. Örülök, hogy *a télnek lassan vége lesz.* Itt ugyan egy hónappal tovább tart a tél, de talán már nagy hidegek nem lesznek. Nekünk csak azok a napok fárasztók, amikor uton vagyunk. Ha egyszer valamelyik helyre értünk, úgy három-négy nap alatt elkészül *fából és földből egy házikó* amelyben egészen szépen lehet lakni. Igen *praktikus kályha* van itt használatban és szerencsére, jó száraz ölva van bőven, deszkát is sikerült szerezni, amelyen fekszünk; csak szalmát nem lehet kapni. Így, amikor reggel fölkelünk, úgy érezzük, hogy lapos az alunk. Az jó, hogy meleg van, nem fázunk. Tegnap óta van ezen a vonalon a hare. *Az ágyuk egész nap dörögtek.* Ugyancsak ropogtak a fegyverek. *Az oroszokat sikerült kisorsítani megerősített állásaikból.* A lapokból olvasom, hogy máshol is szorítják erősen az oroszokat. Talán, ha így megy ez tovább, sikerül végére érni a harcnak.

(Aláírás.)

Roda Roda Przemyslről.

Lengyel és magyar honvédek védelmezték *Przemysl* 50 kilométernyi erődvét, a védő csapatok derékhadra pedig *magyar népfelkelő dandárok* voltak. Nincs elég ékes szó ezen szürkeszakállas katonáknak és vezérüknek, az óriási *Tamássynak* dicséretére. *Przemysl* előterein hullatták a vérüket, éjjel-nappal kemény fanyoszolyákon fekiidtek, bűzös, sötét pincékben.

1914. őszén az első körülzárás alkalmával 70.000 embert vesztettek itt az oroszok — ők maguk vallották ezt be. A második körülzárás pedig a védők kisebb-nagyobb kitörései után csak tétlen várakozás volt. Ez a várakozás a galíciai koratelen, nedves földüregekben, a szabad ég alatt, szakadó esőben az oroszoknak 25 ezer emberébe került. Fogoly tisztek állították ezt.

E tájt aztán beállott a hideg; vajjon hány meg hány orosz fagyott meg? A becslések is mit sem érnek. *Przemysl körülzárása egy egész orosz hadsereget semmisített meg.*

Voltaképpen egyetlenegy körülzárásról kellene beszélnünk, amely szeptember közepén kezdődött és most fejeződött be. Mert vajjon szabad volt októberben *Przemysl*?! A váróv keleti felén ekkor is oroszok állottak. *Przemysl* a San menti ütközet folyamán is tűz alatt állott, több mint hat hónapig szakadatlanul. *Port Arthur* június elsejétől január 2-áig tartotta magát, *Drinápoly* október végétől március 13-ig. *Port-Arthur* előtt a japánok összes vesztesége 55 ezer ember. *Przemysl* azonban egy egész orosz hadsereget pusztított el.

A vár hat-hét hónapig megfelelt a kötelességének, de ennél is sokkal többet tett. — *Przemysl* azért állítottott, hogy ellenséges erőket lekössön és nemcsak lekötötte, de fel is emésztette ezeket az erőket. Azok közül az oroszok közül, akik e télen ott fekiidtek a barátságtalan odukban, egy sem fogja tudni megmozdítani a karját ebben a háboruban el-lenünk.

*Przemysl*nek, mint kettős hídfőnek, az volt a hivatása, hogy örködjék a galíciai iorgalmi vonalak fölött és az őszi esőzések és téli fagy idején öt sinpárt és kilenc országutat zárt el. Ma *Przemysl* elvesztette minden stratégiai értékét, mert kiépült a *Lenberg—Liski* és *Lemberg—Radynno*, az orosz megkerülő vonalak. Ezek után *Przemysl*t tovább is tartani, szegény, elerőtlenedett védőket tovább is kinozni — gázság lett volna.

Kuzmanek és *Tamássy* s a többiek mindannyian ismerték e vár gyöngéit és előre tudták sorsukat. Tudták azt is, hogy veszendő helyen állanak, de azért úgy tartották, mint *Leonidás* spártai hősei.